

Ljubljana, 4. julij 2019

Pismo predsednika Tomaža Vesela ob 25-letnici delovanja Računskega sodišča Republike Slovenije

Kljub temu da v evropskem prostoru začetki revidiranja porabe javnega denarja segajo vse do Aristotelove atenske ustave iz leta 328 pr. n. š., zametki pa še dlje nazaj, ostajajo principi najvišjega nadzora do danes enaki – neodvisnost, objektivnost in učinkovitost.

Ko je 28. julija 1994 tedanji predsednik Republike Slovenije izdal Ukaz o razglasitvi Zakona o računskem sodišču, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel 8 dni pred tem, je bila želja po zagotovitvi teh treh principov izredno močna. Najverjetneje pa je bilo zavedanje o tem, kako veliko prizadevanja je potrebno za doseg tega, neprimerljivo manjše. Kar je seveda povsem razumljivo. Zanos ob vzpostavljanju enega najpomembnejših temeljev demokracije je vsekakor pričakovan in predvsem hipen, kar pa je ravno nasprotno od pridobivanja zaupanja, prepoznavanja dela institucije, krepitve njenega ugleda in uživanja spoštovanja.

Navkljub dejstvu ali pa tudi s pomočjo tega, da se Računsko sodišče Republike Slovenije uvršča med vrhovne revizijske institucije z najširšimi pooblastili, nam je v četrto stoletje izvajanja revizij več kot uspelo upravičiti poslanstvo, ki mu je bilo dano ob začetku. Zaradi uspešnega soočanja z izzivi spreminjanja družbenih in ekonomskih razmer, naslavljanja zahtevnih javnofinančnih situacij, pravočasnega usmerjanja na vprašanja strateških področij, ohranjanja pomembne svetovalne funkcije in ob hkratnem sledenju mednarodno sprejetih standardov smo po 25 letih v situaciji, kjer so pričakovanja po vse večji prisotnosti računskega sodišča povsem drugačna kot na začetku. Težnja po večanju obsega pooblastil, predvsem pa več sto konkretnih pobud na leto, s katerimi se državni zbor, ministrstva, lokalne skupnosti, gospodarski in negospodarski subjekti, druge organizacije ter posamezniki obračajo na nas, zgovorno potrjujejo položaj, ki si ga je računsko sodišče v tem času uspelo zagotoviti.

V prvi vrsti je to zasluga revizorjev, ki se z neomajno vztrajnostjo ograjujejo od pritiskov politike in revidirancev, hkrati pa s trdnimi argumenti krepijo integriteto institucije. Ponosni smo lahko na predanost in strokovnost državnih revizorjev, ki s svojo pokončno držo ter z zavedanjem o pomembnosti svojega dela vsakodnevno prispevajo k večji javni odgovornosti v Republiki Sloveniji. Tudi za prihodnost računskega sodišča bodo ključnega pomena ohranjanje neodvisnega položaja državnega revizorja, skrb za njegovo strokovno podkovanost in globoko zasidrane vrednote pravičnosti in objektivnosti.

Morda bi kdo pomislil, da je bilo najtežje vzdržati trenutke, ko so bili revizorji pred preizkušnjami zagovarjati svojo neodvisnost, saj se zavedamo, da revizijske ugotovitve nikdar in še zdaleč ne bodo vedno vséčne revidirancem. Precej težje od tega je bilo preseči začetno dožemanje institucije, za katero marsikdo ni znal opredeliti njene dodane vrednosti. Da je v 25 letih delovanja dosegla povsem drugačno videnje in visoko zaupanje ljudi, je rezultat uspešnega dela in znak, da se je več kot uspešno prilagajala številnim spremembam, ki so se vrstile v tem času. Računsko sodišče je opravljalo svojo funkcijo v vseh mejnikih države – ob menjavi valute in prestrukturiranju gospodarstva, vzpostavitvi samostojnega sistema javnih financ in javnofinančnih institucij, izgrajevanju sistema lokalne samouprave, intenzivnem razvojnem preboju, premikih v demografski strukturi prebivalstva, vmesni gospodarski in finančni krizi vse do

digitalizacije in pretoka informacij, napredka v mobilnosti, zavedanja varstva okolja in zdravja ljudi ter do sprememb na številnih drugih področjih.

Računsko sodišče si seveda ne more pripisati zaslug za uspehe v razvoju slovenske družbe niti prevzeti odgovornosti za težave, ki se v zadnjih nekaj letih odražajo v zahtevnem javnofinančnem položaju Slovenije. Verjamemo pa, da smo v tem času s svojim delovanjem in opozarjanjem na probleme vidno pripomogli k pozitivnim spremembam v družbi.

V 25 letih je računsko sodišče izdalo več kot 2.000 konkretnih revizijskih poročil in praktično ni področja javne porabe, ki ga v tem času ne bi obravnavali. Poudarek dajemo revizijam, ki odločno sledijo načelom trajnostnega razvoja in družbenim potrebam, pri čemer opozarjamo na nepravilnosti ali nesmotrnosti z različnih vidikov – od zahtev spreminjajočega se okolja, nujnosti zagotavljanja učinkovitega zdravstva, sistemsko urejenega financiranja lokalne samouprave, državnih institucij ter gospodarskih in negospodarskih javnih služb do odgovornega načrtovanja prostorskega planiranja, uravnoteženega sistema demografskih sprememb, delujočih informacijskih sistemov, uspešnega črpanja evropskih sredstev in drugih.

Navkljub številnim pomembnim razkritjem pa smo nemalokrat v situaciji, ko ugotovljene nepravilnosti preteklega poslovanja niso najpomembnejši del revizije. Predvsem dolgoročno imajo priporočila za spremembe in dopolnitve sistemskih rešitev na posameznih področjih poslovanja javnega sektorja, za katerimi stoji računsko sodišče, precej bolj v prihodnost usmerjeno vizijo. Vizijo po čim bolj učinkoviti in smotni porabi javnega denarja v prihodnosti.

Temu se pridružuje tudi svetovalna funkcija, ki jo opravlja računsko sodišče. Čeprav vloga svetovanja ostaja v senci predvsem na račun tistih revizijskih poročil, ki doživijo večji medijski odziv pri različnih javnostih, pa precej več kot sto pisnih odgovorov letno kaže na očitno potrebo javnega sektorja po usmeritvah pri njihovem delu, s čimer se zagotovo preventivno vpliva na ravnanje z javnimi sredstvi.

Za uspešno odpravljanje nepravilnosti za nazaj in obenem učinkovito narekovanje prihodnjih potez je po četrto stoletja izkušenj računskega sodišča dozorel tudi trenutek, ko smo temeljito razmislili o zakonsko določenih pristojnostih institucije in predvsem o potrebi po spremembi krovnega zakona. Povečanje nadzorstvene funkcije, učinkovite sankcije, večja transparentnost javnofinančnih vprašanj, plodnejše sodelovanje z drugimi organi ter druge potrebne spremembe bodo namreč ključne pri nadaljnjem oblikovanju sistemskih rešitev in (ne)upoštevanju zakonskih predpisov.

V hitro spreminjajoči se družbi je naloga računskega sodišča, da se pravočasno odziva na ključne javnofinančne izzive. Računsko sodišče pri določanju letnega programa dela za izvrševanje revizijske pristojnosti poleg zakonskih obveznosti presoja tudi pomembnost uporabnikov javnih sredstev, tveganja za nepravilno ali nesmotrno poslovanje, možne učinke nadzora, strateške usmeritve države ter prejete pobude za revizije. Vsekakor se med kriterije izbora uvrsti tudi dotedanja nerevidiranost ter aktualne objave v medijih. Omejitve kadrovske in finančne sredstev pomenijo velik izziv pri oblikovanju vsakoletnega izbora revizij in terjajo strateške odločitve. Posledično si računsko sodišče vsakoletno zada tudi medletno oceno po potrebnih spremembah okoliščin znotraj letnega programa dela za izvrševanje revizijske pristojnosti.

Ob zagotavljanju najvišje stopnje kakovosti revizijskih poročil pa je naloga in želja vrhovne revizijske institucije, da ugotovitve dosežejo čim širši krog javnega zavedanja. Digitalizacija in spletno informiranje

sta spremenila način življenja, čemur se je bilo primorano prilagoditi tudi računsko sodišče. Na področju komuniciranja je pričelo delovati izven do nedavno zadostnega in se prilagodilo novi digitalni realnosti v družbi. Ne samo zaradi zagotavljanja transparentnosti dela institucije, pač pa tudi za omogočanje pravočasnega in prepoznanega sporočanja ugotovitev, problemov in izzivov z namenom doseganja učinkov našega dela. Medijska odzivnost je način, s katerim se širši javnosti lažje približajo omenjene teme ter hkrati krepi zavedanje o teh temah. Sodobnejša, hitrejša, poenostavljena in bolj vizualna komunikacija z javnostmi je bila izredno dobro sprejeta, pomembna in nemalokrat kompleksna javnofinančna sporočila pa na ta način bistveno bolj približana javnosti.

Poleg nacionalno prepoznane vloge računskega sodišča smo v zadnjih letih dosegli tudi raznoliko udejstvovanje v mednarodnem prostoru in posledično postali uveljavljena vrhovna revizijska institucija. Vidna in pomembna vloga računskega sodišča na področju revidiranja vsebin, ki so vizionarsko zastavljene in naslavlajo ključne družbene, okoljske in druge globalne izzive, je izzvala položaj, v katerem dobivamo vse več pobud za prenos naših dobrih praks tako na bilateralnih kot tudi na ključnih multilateralnih srečanjih predvsem v okviru Mednarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucij (INTOSAI), Evropske organizacije vrhovnih revizijskih institucij (EUROSAI), Kontaktnega odbora vrhovnih revizijskih institucij držav članic Evropske unije (Contact Committee) in Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD). Ponosni smo, da je nadvse aktivna in prepoznana vloga institucije v tujini pripomogla tudi k širšemu ozaveščanju o prioritetah Republike Slovenije.

V dneh, ko računsko sodišče obeležuje 25 let delovanja, lahko z velikim veseljem revidiramo razvoj računskega sodišča od začetka delovanja pa do danes. Kar pa seveda pomeni tudi breme velike odgovornosti, ki jo trenutni položaj nosi. Stremeti je treba k nadaljnjemu izvajanju revizijske pristojnosti na tako visoki ravni in višanju stopnje ozaveščenosti o javni porabi. Ob tem bo treba odpreti tudi marsikatero neprijetno situacijo in hkrati še naprej zagotavljati, da se ugotovitve računskega sodišča nikakor ne izkoristijo za politične ali katere druge interese.

Da je računsko sodišče doseglo zavidanja vreden ugled v državi in izven njenih meja, je zaslužna neomajna neodvisnost, objektivnost in učinkovitost rezultatov dosedanjega dela. Vsekakor pa odlikovanje predsednika republika za institucijo in za zaposlene pomeni najvišjo potrditev, da se je treba prav tako pogumno soočati tudi s prihodnjimi izzivi, in hkrati vzpodbuja nenehno poglobljanje strokovne odgovornosti.

Tako kot z vso odgovornostjo stojimo za uspešnim delom v preteklosti, se zavedamo, da ko bdimo nad potmi javnega denarja danes, skrbimo za prihodnost prihodnjih generacij in za zdravo, trdno ter uspešno Republiko Slovenijo.